# SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

SANDARA
Published by
Lithuanian National League
of America
Consisting of 100 Branches, Located
in all Principle Cities of the
United States.
SANDARA
814 W. 33rd Street, Chicago, Ill.
Calumet 6191

METAI XXI — PENKTADIENIS, LAPKRIČIO -NOVEMBER 2 D., 1934 M. — No. 44


## BRUOŽAI

Rašo V. G.

**Prancūzai nusiplauna rankas**
**Uždarė Chicagos parodą**
**Įdomi brošiura apie seną veikėją**
**Sandariečiai tęsia savo darbą.**

Vienas žymiausių Prancūzijos laikraštininkų M. Jean Piot primena lenkams, kad jų valstybė susitvėrė tik ačiū prancūzams, kurie turėję kovoti net su Lloyd George, kad suteikti jiems išėjimą į jurą.

Dabar, girdi lenkai esą visai nedėkingi. Jie atsisako nuo Prancūzijos ir pradėjo bičiuliuotis su Hitleriu. Bet gali ateiti laikas, kuomet Prancūzijos pagalba bus reikalinga, bet jos lenkai, greičiausia, nesulauks.

Pilsudskio valdžia, mano, jog su Vokietijos pagalba galima bus prisiplėšti dar daugiau svetimų žemių — Lietuvoj ir Rusijoj. Bet Lenkija vieną gražią dieną gali užspringti kaip tas vilkas su kaulu gerklėj.

* * *

Komp. A. Vanagaitis buvo patraukęs "N." į teismą už apšmeižimą ir bylą laimėjo. Pabaudos tam dienraščiui uždėta 500 dol., nors teisių amatoriai spėlioja, jog daugiau vieno dolerio negalės būti skirta.

Iš švetimos nelaimės, žinoma, nėra ko juoktis. Bet "N." savo kritikomis neprielankių jai žmonių dažnai nercina laikraštinės etikos rybas. Tik prisiminkim kiek jos yra šmeižusios musų darbuotojus Sandaroj ir SLA. Net toks adv. Lopatto buvo priverstas grąsinti teismu, o p. Lopatto juk nėra niekam nusikaltęs. Dabar "N." turės gerą pamoką.

* * *

Pereitam treciadieny Chicagoj užsidarė garsioji Pasaulinė Paroda. Ji tęsės net porą metų ir sutraukė arti 40 milionų lankytojų. Iš visos Amerikos keliavo žmonės pažiurėti parodos ir šimtmetinio progreso.

Dabar chicagiečiai jaučiasi netekę ko tai nepaprasto ir iskilmingo. Vieta palei ežerą, kuri pirmiau visus stebino ir džiugino savo vaizdais ir šviesom, dabar paliko vėl tamsi ir tuščia. Keliolika tūkstančių žmonių neteko darbo ir turės vėl grįžti prie valdiškos pašalpos.

Sumažėjimui bendro nusiminimo, tapo paleisti gandai, jog ateinančiais metais vėl bus suruošta, jei ne pasaulinė, tai bent "naminė" paroda. Žinoma, daug mažesnė negu pereitoji. Ir tas būt geriau negu niekas.

* * *

P-nas Juozas Bačiunas, iš Sodus, Mich. išleido gražią, iliustruotą brošiurą apie vieną pirmųjų Amerikos lietuvių pionierių — Antaną Olšauską, žinomą, kaipo biznierių, laikraštininką ir knygų leidėją.

Su p. Olšausku sykiu dirbo daug musų veikėjų — Dėdė Šernas, p. B. K. Balutis, Dr. A. Zimontas, Dr. K. Drangelis ir visa eilė kitų.

Minėta brošiura turi nemažos istorinės reikšmės, nes joj faktiškai atvaizduota Chicagos lietuvių praeitis. Kadangi jos viso atspausdinta tik pora tukstančių ekzemplioriių, tai norintieji ją įsigyti turėtų pasiskubinti ir už 50 centų nusipirkti.

* * *

Sandara, kaip žinome, nėra pratusi perdaug garsinti ir skelbti ką jį veikia ir kaip vykina savo užbrėžtą tikslą. Kaikuriem gal atrodo, kad mes šiaip sau praleidžiam laiką ir laukiam, kad kiti atliktų už mus darbą.

Bet taip nėra. Chicagoj ir kitose kolonijose nesigaili nei prakaito, nei lėšų. Nors kliučių yra daug, tačiau mums nestoka pasišventimo. Šiandie musų auklėjamas jaunimas stovi priešaky Chicagos lietuvių. Ir tai tik pradžia. Ateity atliksim dar daugiau. Tik, vyrai, stovėkim kruvoj..

## Žinios iš Lietuvos

### LIETUVOJE RUOŠIAMI PAMINKLŲ APSAUGOTOJAI

Paskutiniuoju laiku Lietuvoj labiau susirupinta piliakalnių, įvairių pastatytų, pilių ir kitų senoviškų paminklų apsauga. Jų yra beveik kiekvienoje apielinkėje. Žmonės nesuprasdami tų paminklų reikšmės, juos pamažu naikina: piliakalnius aria, pastatus ardo, griauna ir tt. Gi patys senoviški paminklai yra geriausia medžiaga ir šaltinis Lietuvos ir lietuvių tautos praeičiai tyrinėti. Mokslininkai tokius paminklus labai brangina. Dar užpernai Vidaus Reikalų Ministerija buvo pavedusi miestų, valsčių ir apskričių savivaldybėms bei kaimų seniūnams, kad jie pasirūpintų senovės paminklų apsauga. Tiesa, savivaldybės šiek tiek prisidėjo prie jų apsaugos ir sudraudė paminklų naikintojus, tačiau negalutinai. Naikinimo keliui užkirsti dabar jau yra Lietuvoje parengtas tam tikras senienų apsaugojimo įstatymas, kuris netrukus bus paskelbtas. Beto, Švietimo Ministerija dar rengia tam tikrus senienų apsaugos specialistus. Jiems ruošti Kaune atidaryta tam tikri kursai, kuriuose jie bus mokinami, kaip reikia surašinėti dar likusias senienas. Šiuose kursuose klausytojai dar išmoks įvairių archiologinių dalykų, kurie turės tiesioginį ryšį su jų darbu.

Lietuvoje šiuo metu priskaitoma apie 1500 piliakalnių, keliasdešimts pilių griuvėsių ir kitokių senovės paminklų, tampriai susijusių su musų tautos praeitimi. Kaip žinia, Lietuvos ir lietuvių tautos įstorija dar nėra pakankamai ištirta. Todėl ši paminklinė medžiaga istorijos mokslui yra labai svarbi ir reikšminga.

### NESURANDA, KUR BUVO PIRMOJI LIETUVOS SOSTINĖ

Lietuvos istorijos knygose yra užrašyta, kad pirmoji Lietuvos sostinė buvo Voruta, įsteigta karaliaus Rimgaudo. Spėjama, kad joje gyvenęs ir karalius Mindaugas. Lig šiol Lietuvos mokslininkai daug kur ieškojo pirmosios Lietuvos sostinės, tačiaus jos surasti nepavyko. Yra spėjama, kad Voruta buvusi ties dabartine Liškiava, Alytaus apskrity, ar Raseinių apskrity. Tačiau šie spėjimai nėra rimtais dokumentais pagrįsti. Senovės raštuose ir Lietuvos metraščiuose taip pat aiškiai nenurodyta, kur Voruta buvo ir ar joje Mindaugas iš pradžių gyveno ar ne.

Ieškodamas pirmosios Lietuvos sostinės Vytauto Didžiojo Universiteto profesorius Volteris iškasinėjo daug piliakalnių ir kitų žymių vietų. Ties Anykščiais Utenos apskrity jis surado senos pilies griuvėsius. Iš tų griuvėsių šoninių briaunų ir pačios pilies išvaizdos bei aplinkumos prof. Volteris spėjo, kad buvusi Voruta, pirmoji Lietuvos sostinė. Čia suminėti prof. Volterio tyrinėjimai labai sudomino Lietuvos mokslininkus, istorikus ir archiologus. Jais taip pat susidomėjo ir latvių bei kitų kraštų mokslininkai. Ateinančią vasarą rengiamasi ties Anykščiais atrastoje pilyje padaryti visą eilę tyrinėjimų, bei aksinėjimų ir galutinai nustatyti ar ligšioliniai spėlijimai turi rimtą pagrindą. Jeigu paaiškėtų, kad atrastoji pilis tikrai yra Voruta, tai būtų imtasi dar ją nuodugniau ištirti. Toki tyrimai Lietuvos istorijai būtų labai reikšmingi, nes jie atidengtų dar nežinomas anų laikų Lietuvos gyvenimo paslaptis.

### KAIP LENKAI RUOŠIASI KOLONIZUOTI VILNIAUS KRAŠTĄ.

Lenkų politikai pagaliau įsitikino, kad Vilniaus krašto dvarai jau daug mažesnį lenkinimo darbą varo negu jiems buvo paskirta. Šį dalyką pastebi ir pati lenkų spauda. Dažnai jų laikraščiuose keliamos mintys, kad Vilniaus krašto dvarus reikia išporceliuoti, o pačius dvarininkus reikia pakeisti jaunesniais ir energingesniais žmonėmis.

Iš pradžių Vilniaus krašto lietuviams tokie balsai atrodė džiuginanti. Tačiau juo toliau, tuo labiau jais nusivilta, nes sužinota, kad to krašto dvarų porceliacija lietuviams ir gudams bus daug skaudesnė, negu dabar skaudūs dvarai. Įtekmingesnieji lenkų sluoksniai prisipažįsta, kad jau esąs parengtas galutinas kolonizacijos projektas. Tuo projektu, išporceliuotų dvarų žemės bus išdalintos Lenkijos miestų bedarbiams, vieni šeimai vidutiniškai po 12 hektarų. Jies bus apgyvendinti grupėmis po keliolika šeimų, kad galėtų lengviau vietiniams krašto lietuviams atsispirti. Savo ūkių įsikūrimui kolonistai iš Valstybės iždo kiekvienas gausiąs po 5,000 zlotų. Vadinasi, vieno kolonisto apgyvendinimas iždui kaštuos apie 11,000 litų, nes dvarininkams už žemes valdžia užmokės.

Ko lenkai siekia tokia kolonizacija? Jie kolonistus niri padaryti uoliausiais lenkų šovinistinės politikos rėmėjais. Jie turės vykdyti lietuvių nutautinimo darbą. Vilniaus krašto lietuviams ruojiamoji kolonizacija yra didžiausia skriauda. Ir dabar lietuviai daugiausia yra mažažemiai, o gyvosios jėgos turi daug. Tačiau jas neturi kur išnaudoti, nes fabrikai ir kitokios įmonės yra Lenkijos gilumos miestuose. Štai del ko Vilniaus krašte viešpatauja nuolatinis skurdas, vargas ir badas. Senieji to krašto gyventojai lietuviai gerai supranta ruošiamos kolonizacijos pinkles. Jie per parapijas, per savo susirinkimus šaukia: "Mes alkani, mums patiems žemės reikia." Tačiau jų balso lenkai neklauso ir lietuviškas žemes ruašias dalinti atejunams lenkams.

Vilniaus krašto lietuviai dar gerai atsimena rusų valdžios kolonistinę politiką, kada iš nusigyvenusių ar nusiakltusių dvarininkų buvo superkami ar atimami dvarai ir dalinami žemės skylpais iš Rusijos gilumos atgabentiems burliokams. Tą pat nori dabar lenkai daryti. Drauge su Lietuva atgavę savo politinę nepriklausomybę lenkai, matyti, greitai pamiršo ir jiems darytas skriaudas. Jie dabar dar didesnias skriaudas daro okupuotams Vilniaus krašte.

### LIETUVOJE KALINIŲ SKAIČIUS SPARČIAI AUGA

Kalinių skaičius Lietuvoje metai po metų didėja.

1931 metais sausio mėn. buvo kalinių visuose Lietuvos kolėjimuose 3,455 žmonės, kurių 549 moterys ir 2,906 vyrai.

1932 metais sausio 1 d. vyrų kalėjimuose buvo 3,183 ir moterų 524, viso 3,707.

1933 metais saus. 1 d. kalėjimuose buvo 3,231 vyras ir 564 moterys, viso 3,795.

Daug pilnesnis vaizdas susidaro, kada pasižiuri į kalinių skaičių, kuris buvo patekęs metų laikotarpyje, nes pabaigoje metų apskaičiuojant kalinius, tie, kurie pateko į kalėjimą 1 mėn. ar daugiau, neįtraukiami.

Per 1931 metus buvo patekę ilgesniam ar trumpesniam laikui asmenų į kalėjimus virų 11,862 ir moterų 2,884, iš viso 14,746 asmenys.

1932 metų bėgyje patalpinta į kalėjimus vyrų 13,968 ir moterų 3,142, iš viso 17,110 asm.

1933 metų bėgyje patalpinta kalėjimuose vyrų 17,099 ir moterų 3,861, iš viso 20,960 asmenys.

Ar kyla kam nors mintis, matant metai iš metų didėjant nusikaltėlių skaičių, del ko tie žmonės patenka į kalėjimus? Kodėl nusikaltėlių skaičius metai po metų auga?

**Bilinėjimasis**

1931 metais civilių bylų buvo užvesta 114,331 ir baudžiamųjų —120,426. Tokiu būdu 1931 m. teismai turėjo išspręsti 234,757 bylas.

1932 metais bylų skaičių pakyla: civ. — 162,387 ir baudž.— 132,656, viso 295,043 bylos.

1933 m. bylų buvo mažiau užvesta: civ. 144,564 ir baudž. — 136,312, viso 280,876.

Lietuvoje dabartiniu metu yra apie 2 milijonai 300 tūkstančių gyventojų. Tokiu būdu per metus viena byla tenka 7 gyventojams. Latvijoje viena byla — 11 gyventojų; Estijoj — 14; Anglijoje — 19—20 gyventojų.

Kiek ūkinikams kainuoja pinigų ir laiko bylų vedimas, sunku ir apskaitčiuoti. Tačiau skaitant, kad viena byla kainuoja tik 20 litų, gausime jau arti 6 mil. litų per metus.

### JUGOSLAVIJOJ BUS PAKEIS TAS REŽIMAS?

**Bus sudarytas naujas ministerių kabinetas**

Vienna. — Užsienių spauda praneša, kad Belgrade politiniuose sluoksniuose laukiama politinio Jugoslavijos persitvarkymo. Vienas pirmųjų klausimų—pertvarkymas ministerių kabineto. Laukiama Uzunovičiaus kabineto atsistatydinimo, kuris turi įvykti trumpoj ateity.

Naują min. kabinetą sudarysiąs Jefimovičius. Susitaikymo ir atmosferos prablaivinimo tikslais būsiąs sudarytas "koncentracijos kobinetas", kuriame gręta serbų dalyvaus ir kroatai, slovencai ir bosniečiai.

Tuo tarpu Jugoslavijoj padėtis nerami. Sarajeve (Bosnijoj) pašto įstaigoj sprogo didelės jėgos bomba.

Jugoslavijos santykiai su Italija labai įtempti. "N. Vien. Tagb." praneša, kad telefono ir pašto susisiekimas pertrauktas.

### JUGOSLAVIJA PADARĖ DEMARŠĄ ITALIJAI

Londonas. Reuterio žiniomis iš Belgrado, italų radio, pranešdamas apie paskutinius įvykius, nepalankiai atsiliepęs apie Jugoslaviją, tarp kitko, pranešdamas apie galimą Jugoslavijos valstybės iširimą. Jugoslavijos pasiuntiniui Romoje pavesta padaryti demaršą italų užsienių reikalų ministerijoje ir paprašyti italų radio pasižadėti ateityje nebeskelbti tokių nedraugingų išsireiškimų apie padėtį Jugoslavijoje. Italų atsakymo dar nėra, tačiau manoma, kad nesusipratimas bus taikingu būdu likviduotas.

Be to, Reuteris praneša, kad gauta žinių, jog italų įgula Zaroje paskutinėmis dienomis buvusi sustiprinta. Oficialiuose sluoksniuose toks sustiprinimas laikomas be pagrindo. Iš kitos pusės, pareiškiama, kad kroatai revoliucionieriai italų remiami. Gauta net žinių, kad tarp kroatų emigrantų Vengrijoje ir net Zaroje galioja tam tikra kroatų revoliucionierių organizacijos atliedinta moneta "ruma", kurios vertė atitinka liros vertei.

### "PILSUDSKIO KALNAS"

Netoli nuo Krokuvos, toje vietoje, kur Pilsudskis 1914 metais subūrė pirmąjį legioną, nuspręsta pastatyti jam paminklą. Tai bus kalnas, supiltas iš to smėlio, kurį atveš lenkai, išsklaidyti po visą pasaulį. Iki šiol jau daug tukstančių lenkų iš užsienių yra atvežę nepaprastą gausybę maišų ir pabėrę paminklo vietoje. Kažkoks lenkas šiomis dienomis atvežė smėlio maišą iš Brisbon, Australijoje, o kitas lenkas iš Chicagos. "Pilsudskio kalnas" nuolat augąs.

### BRIUNINGAS APSIGYVENO ROMOJE.

Buv Vokietijos kancleris Briuningas iš Anglijos atvyko Romon. Kai savo laiku Briuningas iš Vokietijos išvyko Anglijon, jis pabrėžė, kad vykstąs tik trumpoms atostogoms ir grįšiąs į tretįjį reichą.

Kaip Paryžiaus laikraščiai rašo, esą išaiškinta, kad Briuningas palaiką ryšius su Vokietijos pasiuntinybe Londone ir anglijoj rodęsis daugiau kaip nacių draugas ir propagandistas, negu priešas.

Po birželio 30 d. įvykių Briuningas į Vokietiją nebenorėjęs grįžti. Jis savęs nelaiko emigrantu, bet tikriausia jis tuo yra po atsiminintinų skerdynių. Dabar Briuningas nuolatos apsigyveno Romoje.

### LLOYD GEORGE KRITIKUOJA MILITATRISTINĘ KALBĄ

Lloyd George kalbėdamas Londone griežtai iškritikavo Musolini kalbą, pasakytą šiomis dienomis Milane.

— Jei ši kalba, — pareiškė L. George, nurodo mokiniams kaip reikia elgtis, tai greit visose mokyklose ant sienų kabos plakatai su užrašu: "Maži vaikai — žudykit vieni kitus!"

Visas pasaulis dabartiniu laiku yra džiuglėse, kuriose tautos stovi vienos prieš kitas sukandusios dantis. Nesusipratimas arba neatsargus klaidingas judėsys ir jos griebs viena kitą už gerklės.

## Prancuzija Laikysis Barthou Nustatytos Užsienio Politikos

### NAUJU UŽSIENIŲ REIKALŲ MINISTERIU PASKIRTAS LAVAL

Paryžius, Elta. — Į Barthou vietą užsienių reikalų ministeriu tapo paskirtas kolonijų ministeris, ir kitados buvęs min. pirmininkas Laval; vidaus reikalų ministeriu į atsistatydinusio Saro vietą paskirtas Maršando, o kolonijų ministeriu Lui Rolin. Posėdžiui pasibaigus, atsistatydino teisingumo ministeris Šeron. Jo atsistatydinimas buvo priimtas. Atidarant posėdį, prezidentas Lebrunas pasakė kalbą, iškeldamas jo nuopelnus. Ministeris pirmininkas Dumergas pareiškė prezidentui, kad vyriausybė ir toliau varys pradėtą darbą.

Dumergas pasiūlė užimti teisingumo ministerio vietą senatoriui Mareel Regner, tačiau tas atsisakė, pareikšdamas pageidavimą pasilikti senato biudžieto generaliniu pranešėju. Dumergas pareiškė, kad tikisi kuogreičiausiai paskirti naują teisingumo ministerį.

Prancūzų vyriausybė per tą patį posėdį atšaukė iš pareigų saugumo direktorių Berthoin.

Naujas užsienių reikalų ministeris Laval, yra nepriklausomas senatorius. Maršondo yra atstovas ir priklauso radikalistų partijai ir, be to, yra Reimso burmistras. Lui Rolin yra atstovas ir priklauso centro respublikonams.

**Kas yra Lavalis?**

Prancūzijos naujasis užsienių reikalų ministeris Pieras Lavalis gimęs 1883 metais. Studijavęs gamtos mokslus ir teisęs. Savo karjerą pradėjo kaip advokatas. 1914 m. Lavalis pirmu sykiu išrinktu prancūzų parlamentan. Pasaulinio karo metu Klemanso jį paskyrė vidaus reikalų vice-ministeriu, bet Lavalis atsisakė. 1919 met. Lavalis per rinkimus į parlamentą nebuvo išrinktas. Į parlamentą grįžo 1924 m. Tuo pat metu jis kaip nepriklausomą socialistą išrinko Ober viejero miesto burmistru. 1925 metais Penleve ministerių kabinete jis buvo visuomeninio darbo ministeriu. Briano 8-me kabinete Lavaliui buvo paskirta Elzas-Lotaringijos reikalų vedimas. 1926 m. devintame Briano kabinete Lavalis buvo teisingumo ministeriu. Po vienų metų jis buvo išrinktas senatoriu. 1931 m. pats Lavalis sudarė naują vyriausybę, pasilikdamas sau vidaus reikalų ministerio portfelį. 1932 m. jo vyriausybė pergyveno krizę, bet respublikos prezidentas pavedė jam sudaryti naują vyriausybę, kurioj pasiliko sau užs. reik. ministerio vietą.

Nuo 1933 metų Lavalis nebuvo užėmęs jokio ministerio vietos.

Lavalis nepriklauso nė vienai politinei grupei.

**Lavalis Eisias Barthou pėdomis**

Londonas. Anglų spauda, rašydama apie prancūzų ministerių kabineto persitvarkymą, daugiausia dėmesio kreipia į naują užs. reik. ministerį Lavalį. Laikraščiai tvirtina, kad galima tikėtis, jog naujas ministeris tęs Barthou užsienio politikos liniją.

"Times", tarp kitko, rašo, kad Lavalis jau 1932 metais būdamas užsienių reikalų ministeriu buvo laikomas žmogum, kuris žino, ko nori, ir kuriam nestinga tvirtumo. Laikraštis primena ir Lavalio, kaipo buv. ministerio pirmininko, keliones į Vašingtoną, Londoną ir Berlyną.

### KAS BUVO LIETUVAI BARTHOU

Per Marselio atentatą nužudytasis Prancūzijos Užsienių Reikalų Ministeris Barthou buvo Lietuvai gerai žinomas. Jo traginga mirtis padarė Lietuvoje slegiančio įspudžio. Prancūzijos užsienių politika, Barthou vadovaujama, Lietuvai buvo daug palankesnė kaip anksčiau. Kaip žinome, žuvusis ministeris buvo labai priešingas dabartiniams Vokietijos siekimams, o vokiečiai gi atvirai skelbia, kad jie nori rytų žemių, kad jiems reikia joti į rytus. O žinome, kad pirmiausia vokiečiams tokios rytų žemės yra Lietuva. Barthou gerai suprato, kad pirmiau Lietuvą, o paskui ir visą Pabaltijį užėmusi Vokietija pasidarytų daug pavojingesnė ir Prancūzijai ir bendrai Europos taikai. Štai del ko Barthou visomis jėgomis stengėsi pažaboti Vokietijos karingus užsimojimus ir apsaugoti Rytų Europoje susikūrusių valstybių nepriklausomybę. Velionis Barthou labai karštai pereitą mėnesį Ženevoje sveikino Lietuvos Užsienių Reikalų Ministerį Stasį Lozoraitį, pasirašiusį Pabaltijo Valstybių Santarvės sutartį. Jis pažymėjo, kad ši sutartis bus stiprus ramstis Pabaltijo Valstybių nepriklausomybei ir Rytų Europos taikai.

Ministeris Barthou taip pat karštai rėmė ir Rytų Lokarno paktą. Dalinai del to pakto sumanymo iširo Prancūzijos draugingumas su Lenkija. Apie to pakto reikšmę jau buvo rašyta. Čia tik prisiminsime, kad Rytų Lokarno paktas dar labiau pažabotų Vokietijos ir Lenkijos apetitus Lietuvos atžvilgiu ir Pabaltijo valstybių nepriklausomybei bei būtų saugumo laidas. Liūdi Lietuvos doroji visuomenė del Ministerio Barthou tragingos mirties. Kaune rengiamas specialus velionės paminėjimas. Tarp kitų prie Barthou karsto buvo ir gražus Lietuvos Vyriausybės vainikas. Lietuvai velionio Ministerio laidotuvėse atstovavo įgaliotas Ministeris Paryžiuje Petras Klymas ir Lietuvos Karo atstovas Prancūzijoje gen. Gerulaitis.

— 1935 metais Kaune bus visos pasaulio lietuvių kongresas. Į jį iš visur žada suvažiuoti daug lietuvių. Dabar iš Vokietijos gauta žinių, kad tenykštis lietuvis Adomaitis apie 1500 kilometrų į Kauną žada vykti dviračiu ir pėsčias. Jis būtinai nori dalyvauti kongrese.

# SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN WEEKLY
Published Every Friday by
LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE

Editorial Office:
814 West 33rd St., Chicago Telephone Calumet 6191

SUBSCRIPTION RATES:
In The United States per year ..... $2.00
In Canada and All Foreign Countries per year ..... $3.00

Entered as second class matter OCTOBER 25th, 1928, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the ACT OF MARCH 3, 1879.

Sandara yra Sąvaitinis Laikraštis, leidžiamas kas Penktadienis. Sandara yra Organas Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros, 814 West 33rd Street, Chicago, Illinois.

UŽSISAKYMO KAINA:
Suvienytose Valstijose metams ..... $2.00
Užsienyje metams ..... $3.00


**SANDAROS PLATFORMA LINK LIETUVOS IR LIETUVYBĖS**

**Laisva Nepriklausoma Demokratinė Lietuvos Respublika.**

**Vyriausia šalies valdžia ir suverenas yra pati tauta, išreiškianti savo valią, slaptu ir teisėtu balsavimu visų pilnamečių ir pilnateisių gyventojų —vyrų ir moterų.**

**Lietuvos Respublikos ir visos Lietuvių Tautos sostinė ir tautinio bei kulturinio gyvenimo centras yra Vilnius.**

**Visuotinas bešališkas švietimas ir mokslo bei kulturos kėlimas tarpe Lietuvos ir išeivijos Lietuvių.**

**Kuoartimiausi broliški ryšiai tarpe Lietuvos ir plačiosios išeivijos Jungtinėse Valstijose ir kitose šalyse.**

**Bendros pastangos ir veikimas įgyvendinti Lietuvoj ir visoj tautoj plačiausius Demokratybės principus.**

**Visiems tikėjimams ir sąžinės įsitikinimams tolerantiškumas ir atskyrimas tikybinio veikimo nuo politinio.**

**Konstitucijos garantijos piliečių teisėms ir piliečių ištikimybė Konstitucijai.**

Atsižvelgiant į tautos ateitį—pastangos priaugančiąją lietuvių kartą **—jaunuomenę, išauklėti sveiką, apšviestą ir tautiškai susipratusią.**

**Amžina kova už Lietuvos sostinę Vilnių visais galimais budais—Mes be Vilniaus Nenurimsim.**

## CHICAGOS PASAULINEI PARODAI PASIBAIGUS

Pereitą trečiadienį, spalio 31-mą dieną oficialiai užsidarė Pasaulinė Paroda Chicagoj. Ši diena buvo iškilmingiausia šios parodos istorijoj. Paskutinėj dienoj įmonių perėjo 372,000. Tai yra daugiau negu kada yra buvę. Nors diena buvo gan šaltoka, o dar prie ežero, veik nebuvo galima ilgai būti parodoj, vienok per žmones nebuvo galima nei persimušti parodos lauke, o ką jau kalbėti apie pavilionus ar kitas biznio įstaigas.

Apie vidurnaktį prasidėjo uždarinėjimas, kitaip sakant, dau žymas langų bei rakandų. Tai buvo tikras žmonių pašėlimas. Mat visi turėjo mintyje, kad jau kitos pasaulinės parodos nebegalės sulaukti ir, todėl, su šia reikia vienokiu ar kitokiu, geru ar blogu būdu atsisveikinti.

Tačiau ar ji yra uždaryta visai, ar tik iki sekančios vasaros, šiandien tikrai pasakyti nėra galima. Bet galima spėti, jog ji bus ir sekančiais metais, nors gal ir ne tokia gausi. Pavyzdžiui, nekurios didesnės firmos, kaip tai Fordas, General Motor ir kitos turi "lysus" net keliems metams ir reikia manyti, kad jos savo triobesų nelaikys plikame parke. Iš to ir tenka manyti, kad paroda bus ir ateinančiais metais. Ypatingai, mannoma, kad pasiliks visos pasilinksminimo vetos ir šiaip biznio įstaigos. Už tai stovi ir vietinė amerikonų spauda. Spaudos manymu, Chicagos miestui truksta pasilinksminimo vietų ir dabar yra gera proga jas visas palaikyti ir, vietoj leisti Chicagos žmones vykti kur nors toliau, juos bus galima palaikyti prie namų. Tas, girdi, sutaupys laiko ir pinigų ir iš to turės naudos ir pats miestas. Taigi ir tenka manyti, kad paroda, jeigu ir nepilna, bet pasiliks ir ant toliau ir kas metai kartosis su naujais įvairiais išradimais.

Tuom tarpu daug žmonių, ypač kurie turėjo šiokius tokius darbus, likosi nuliudę. Visgi dirbo net keliolika tukstančių žmonių, jau neskaitant tų, kurie vertėsi iš pelno.

## LENKAI SKUNDŽIASI MOKYKLŲ TRUKUMU.

Vilniaus krašte lietuvių mokyklų padėtis diena iš dienos vis sunkėja. Nežiurint visų lietuvių pastangų, nežiurint to, kad patys lietuviai šias mokyklas išlaiko, turi sveikus, švarius jiems butus, bet **lenkai vistiek lietuviškas mokyklas uždarinėja.** Vietoje jų lenkų švietimo valdžia steigia savas, lenkiškas mokyklas. Neretas atsitikimas, kad Vilniaus krašto **lietuviškuose sodžiuose gretą lietuviškos mokyklos įsteigiamos ir lenkiškos.** Tačiau lenkiškas mokyklas lietuvių vaikai nelanko, nežiurint, kad lenkas mokytojas jiems visokių dovanų ir judošiškų grašių siulo. Taip nieko nepešę lenkai mokytojai iš kai kurių lietuviškų sodžių išsinešdina, nes jų mokyklų beveik niekas nelanko.

Buną atsitikimų, kad lenkų švietimo valdžia laiko mokyklą ir mokytoją, nors tą mokyklą telanko tik 2-5 mokiniai. Žinoma, tokios mokyklos išlaikymas labai brangiai valdžiai kaštuoja, o naudos kuo mažiausiai. Tai matome, kad ir šio fakto. Neseniai Varšuvoje įvyko lenkų mokytojų suvažiavimas. Jame paaiškėjo, **kad 600,000 mokyklinio amžiaus vaikų negali lankyti pradžios mokyklų, nes mokyklų yra per maža.** Ir esamose mokyklose yra per didelis vaikų susigrudimas. Vyriausybė neturi lėšų mokyklų tinklui praplėsti. Belieka tiktai viena išeitis, butent, įvesti už pradžios mokslą mokestį tam tikram mokyklų steigimo ir išlaikymo fondui.

Vargšai tie lenkai. Skundžiasi tuo, kuo visiškai neturėtų skųstis. Jie skundžiasi mokyklų trukumu. Tegul nenaikina Vilniaus krašto lietuviškų mokyklų, kurios be medžiaginio pelno jiems jokių nuostolių nedaro. Tegul jie nesteigia tuščių lenkiškų mokyklų Vilniaus krašte ir joms nešvaisto didelių sumų, tai Lenkijos gilumoje lenkiukams rašto gudrybių mokyti užtaks ir mokyklų, ir joms išlaikyti pinigų.

# ALTS REIKALAI

## SENO DRAUGO BALSAS

"Gerbiama "Sandaros" redakcija! Jau valanda laiko praslinko, kaip mane "Sandara" nustojo lankiusi. Kame gi yra priežastis? Visa didžiausia kaltininkė ta nelaboji depresija. Juk aš buvau vienas iš pirmųjų Sandaros pionierių. Ak, kaip greitai prabėgo dvidešimts metų. Dabar prisiunčiu 1 dol. Tegul mane ir vėl "Sandara" lanko, kaip seniau.

O dar labai man linksma, kad "Sandara" žada dar tankiau išeidinėti. Aš to trokštu ir jeigu galėčiau tame kuomi nors prigelbėti, mielai tai padaryčiau.

Aš tankiai metu kaltę musų vadams. Jeigu ne jų saumyliškumas, tai mes ir po šiai dienai turėtume dienraštį "Lietuvą". Dabar vienintelė mums išeitis, tai remti ir stiprinti "Sandarą". Po jos vėliava mes visi galime gražiausiai sutilpti. Ir jeigu kurie šiandien dar bandome tverti naujas organizacijas, tai skaldome tik savas jėgas. Tokios mintys tik gali gimti pas tos rūšies žmonis, kurie nuvarė "Lietuvą" į kapus ir kurie turi tikslo griauti musų organizuotąjį kūną ir trukdyti lietuvių tautiš kąjį veikimą. Toki žmonės neturėtų rasti lietuvių tautiškoj visuomenėj pritarimo, išskyrus tuos, kurie yra prisimetėliai tau tininkai, o širdyse yra kas kita.

Taigi šiuomi dar karta prašau pradėti man siuntinėti "Sandarą". —J. K.

Tai matote, gerb., kaip musų pirmieji pionieriai, kurie buvo ne vien iš vardo, bet širdyse san dariečiai, šiandien apie Sandarą kalba. Juos nuo Sandaros atitolina tik sunkios gyvenimo aplinkybės. Bet kaip greit pasidaro galimybių, jie vėl sugrįžta atgal. Šia proga mes ir sveikinam savo senus draugus, stojusius atgal į savo senų draugų-vienminčių eiles.

**Balsas Vajaus darbuotojos**

Gerbiamieji, štai dar prisiunčiu porą naujų "Sandaros" skaitytojų. Bet tuom pačiu pareiškiu, kad tai dar ne paskutiniai. Aš tikiu, jog Mass. valstijos sandariečiai nepasiduos nei vienai valstijai, net ir Illinois, kurioj randasi ir milžiniškoji Chicaga. Iš pradžių mes manėme, kad tai turėsime stiprius konkurentus, bet dabar jau matome visai ką kitą. Kuomet visų kitų kolonijų-valstijų, apart Mich. ir Ohio, pointai kasdien auga, tai Chicaga veik stovi vietoje. Nejaugi chicagiečiai laukia, kad mes atvažiuotume iš toliau ir prirašinėtume jiems naujus narius ir skaitytojus. Well, jie taip manydami gali skaudžiai apsivilti. Mes geriau dirbsime ant vietos ir tik, vajui pasibaigus, atvažiuosime pasiimti laimėtojų laurus. Bent taip šiandien atrodo.

Bet atsiminkite, ponai ir ponios, chicagiečiai, jog mes jums "Sandarą" "atidavėm" ne tam, kad jus ten miegotumet ir didžiuotumetės ja. Jus dabar pirmieji ja naudojatės, tai žiurėkite, kad būtumet pirmieji ir darbe, nes kol "Sandara" buvo Bostone, Mass. vals. sandariečiai buvo pirmieji ir darbe. Mes norime matyti, kad darbai kalbėtų už save.

**J. M. Tumavičienė,**
Jamaica Plain, Mass.

Well, ką gi mes Chicagos sandariečiai į tai galime atsakyti. Ji sako, kad darbai turi už save kalbėti. Yra du keliai — tylėti arba dirbti, ir parodyt, jog mes neėsam tokiais, kaip kas mano.

Sekretoriatas.

## VAJAUS REZULTATAI

Sandaros nauji nariai ir skaitytojai:

P. Jarutis
J. Kirmelavičius
A. Savage
J. Pakarklis
Anna Stankus
P. Shukis
Anna Komer
J. Bunevičius
A. Machulis
Pr. Gustaitis
J. Skinderis
J. Doba
V. Žygaitis
P. Jakštys
V. Simoniutė
Pr. Mučinskas

**Valstijos turi pointų**

| | |
|---|---|
| Massachusetts | 45 |
| Illinois | 28 |
| Pennsylvania | 18 |
| New York | 8 |
| Wisconsin | 8 |
| Michigan | 3 |
| Ohio | 1 |
| Connecticut | 1 |
| New Jersey | 1 |
| Indiana | 1 |
| Viso | 114 |

## TRUMPOS ŽINIOS

—Kaip žinome praeitą mėnesį Ženevoje buvo pasirašyta Lietuvos, Latvijos ir Estijos politinė sutartis, nustatanti šių trijų valstybių artimesnį bendra darbiavimą. Spalio 10 dieną Lietuvos Vyriausybė sutartį patvirtino. Kiek anksčiau ją patvirtino latviai ir estai. Tuo būdu kaip tik bus pasikeista patvirtinimo dokumentais, sutartis tuojau pradės galioti.

— Paskutinėmis dienomis vokiečiai pradėjo įsileisti iš Klaipėdos krašto raguočius ir kiaules. Gyvuliai perkami iš vokiškų Klaipėdos krašto ekonominių organizacijų. Kai kas šį vokiečių žygį aiškina tuo, kad jau jie pradėję rengtis būsimiems Klaipėdos krašto seimelio rinkimams ir todėl dabar stengiasi gyvulius pirkti iš to krašto vokiečių. Taigi vokiečiai jau iš anksto atnaujino savo seną "kiaulių" politiką.

— Užsienio laikraščiai, rašydami apie Klaipėdos krašto vokietininkų priešvalstybinį veikimą, drąsiai pasisako, kad jis buvo vedamas su Hitlerio žinia. Esą, Hitleris Klaipėdos krašte no rėjo suorganizuoti tuos pačius įvykius, kurie buvo Vienoje liepos pabaigoje.

## BINGHAMTON, N. Y.

**Paminėjimas Vilniaus užgrobimo ir kodėl neprisidėjo SLA. 50 kuopa**

Iniciatyva Vilniaus Vadavimo Sąjungos vietinio skyriaus, bendrai su tautiškom ir katalikiškom organizacijom, išskyrus S. L. A. 50 kuopą, buvo suruošta graži puota, atžymėjimui Vilniaus užgrobimo 14-kos metų sukaktuvių, įvyko spalio 13 dieną, vakare, Lietuvių salėje.

Programą išpildė Birutės jau nuolių grupė, kuri vakarą atidarė Amerikos ir Lietuvos himnais; laike vakarienės ir toliau tęsė savo jautrias daineles. P-lė Kalasinskaitė padeklamavo apie Vilnių. Vakarą vedė p. K. L. Almanas, kuris savo įžanginėj kalboj plačiais ruožais apibudino susirinkimo tikslą. Kalbėtojais buvo Dr. J. Breivis, Dr. J. G. Butkus, inž. B. Čižauskas ir p. Al. Varkulis, kurie pasakė gražias kalbas, nušviesdami kovą už Vilnių. Turiu pastebėti, kad jų kalbos buvo turininga ir įspudingos, tinkamos tam vakarui. Paskutiniu kalbėtoju buvo p. J. M. Bučinskas. Jis savo fraziologiška kalba bandė diskredituoti virš minėtus kalbėtojus, kad buk tai jie nieko nežino apie musų sostinę Vilnių. Girdi, daktarai žino tik žmones gydyti, o inžinierius biskuti daugiau suprantąs, nes pažįsta žemlapį ir žino kuriam krašte yra Vilnius. P-nas Bučinskas tik savim didžiavosi ir gyrėsi savo patriotizmu, kad jis buk jau kovojęs už Lietuvos nepriklausomybę 1905 metais, ir dėl tos priežasties prisiėjo vykti ir į šią šalį. Kalbom užsibaigus tapo priimta sekančio turinio rezoliucija:

R E Z O L I U C I J A

Mes Binghamtono ir apielinkės lietuviai, susirinkę Lietuvių Salėje, paminėjimui Vilniaus užgrobimo 14-ką metų sukatuvių, pareiškiame sekamą protestą:

KADANGI jau 14-ka metų, kai lenkai smurto keliu užgrobę laiko Lietuvos sostinę Vilnių su trečdaliu jos žemių;

KADANGI tie patys lenkai pasirašę tautinių mažumų teisių apsaugojimo paktą, kas metai tas teises sulaužo, neteisėtu būdu uždarinėdami vis daugiau ir daugiau lietuviškų mokyklų;

KADANGI lenkų valdžia lietuvius kovotojus už jiems pripažintas teises mažumų pakte, uždarinėja į kalėjimus, ir išpro vakavę įvairiausius apkaltinimus, net drįsta žudyti, liedami jų nekaltą kraują, ir juo nusiplovę rankas, nesigėdi pareikšti pasauliui, jog tai darą teisingai; ir

KADANGI lenkai matydami visos lietuvių tautos nepalaužiamą nusistatymą Vilniaus klausime, sąžinės graužiami už padarytas lietuvių tautai skriaudas, drįsta dar pirštiesi kokioms tai normalių santykių užmezgimo deryboms ir tuo pačiu norėdami apeiti ir užmiršti Vilniaus grąžinimą Lietuvai;

GRIEŽTAI protestuojame prieš visus tokius lenkų žygius ir reikalaujame, kad Vilnius su Gardinu, Suvalkais ir jų žemėmis būtų grąžintas Lietuvai, ir kad Vilniaus krašto lietuviams būtų tuojaus atitaisytos visos skriaudos, o tik tuomet bus galima kalbėti apie normalius santykius;

IR LYGIAI reikalaujame, kad Lietuvos valdžia, ypač dabar, kuomet didžiosios valstybės yra pasiryžusios sutverti Rytų Lokarno, sustiprinimui taikos rytuose, akyvai dabotų, kad lietuvių tautos teisės į Vilnių butų apsaugotos ir nepalaužiamai reikalautų jo grąžinimo Lietuvai, nes tik tuomet bus sustiprinta taika rytuose.

Rengimo Komiteto,
Pirm. **K. L. Almanas,**
**Rašt. J. Kavaliauskas.**

**SLA. 50 kp. neprisidėjo.**

Kodėl SLA. 50 kuopa neprisidėjo prie spalio 9-tos minėjimo? Ar ji ne tautiška? Net SLA. 38-tas seimas, Detroit, Mich., kuriame pažangieji arba, kitaip sakant, socialistai turėjo didžiumą ir taipgi priėmė rezoliuciją Vilniaus klausimu sekamo turinio: — "protestuoja prieš Lenkiją del užgrobtos Lietuvos sostinės Vilniaus ir negrąžinimą Lietuvai" ir pažada moralę ir medžiaginę paramą kovoje Vilnių atgauti.

Taipgi pripažįsta teisingą ir išmintingą iki šiol vestą Vilniaus klausimu Lietuvos užsienio politiką, butent: atsisakymą užmegsti su Lenkija santykius iki tol, kol Lenkija neatitaisys Lietuvai padarytą skriaudą ir sugrąžins sostinę Vilnių. Ir SLA. seimas auką paskyrė $200 dolerių kulturos draugijai Vilniuje per Dr. D. Alseiką, įvairiems Vilniaus ir pavėrktų lietuvių tautiniams reikalams.

O kuomet nuo Vilniaus Vadavimo S-gos vietinio skyriaus atstovai atsilankė, rugpiučio 7 d. į SLA. 50 kuopos susirinkimą ir gyvu žodžiu nuoširdžiai kvietė, kad SLA. 50 kp. prisidėtų bendrai prie surengimo virš pažymėto Vilniaus užgrobimo suk. minėjimo, tai mūsų delegatas p. Bučinskas, sugrįžęs iš 38-to SLA. seimo, prisidengęs kokiais tai apgaulingais išmetinėjimais, kad buk tai jam neaiškus ir ne vietoje esąs minėtų atstovų kvietimas. Tuomet pradėjo jam aiškinti kuopos pirmininkas p. A. Lepa, tačiau p. Bučinskas puolė grąsindamas kuopos pirmininką sakydamas: "atsimink, kokioj vietoj stovi"! Čia p. Bučinskas aiškiai parodė savo rezistenciją arba, kitaip sakant, griežtą pasipriešinimą, aukščiau pažymėtam prisidėjimui. Kiti p. Bučinsko kolegos, subolševikėję žmoneliai, taipgi varė priešingą agitaciją už prisidėjimą. O kai buvo leista per balsus, tai p. Bučinskas su savo šalinikais kelis balsus perviršijo ir minėtų atstovų kvietimas tapo atmestas.

Ar tai yra ne prasižengimas prieš SLA. konstituciją ir prieš 38-to seimo nutarimus, kas augščiau suminėta? Kadangi p. Bučinskas SLA. 50 kp. užima svarbią vietą, finansų sekretoriaus, ir buvo 38 SLA. seime pasiųstas delegatas nuo mūsų kuopos, o dabar sugrįžęs iš seimo jis drįsta laužyti SLA. seimo priimtus įstatymus ir konstituciją, tai SLA. 50 kuopos nariai turėtų daugiau dėmesio kreipti į p. Bučinsko veidmainiškus darbus, kuris vienaip kalba, o kitaip daro.

Nežiurint tų visų pasipriešinimų per p. Bučinską ir jo adjutantus, kad SLA. 50 kuopa ir ne prisidėjo prie spalio 9-tos minėjimo, bet Vilniaus V. S-gos skyrius sau draugingas organizacijas susirado, kurios ir suruošė kilnų atžymėjimą tos dienos. Gi p. Bučinskas vėl atsilankė į tą vakarą pasirodyti su "tėvynės meile", su tiksłu paslėpti savo veidmainiškumą.

Kitą sykį daugiau parašysiu apie p. Bučinsko šulerystes.

Spalio 20 d. pp. Saladūnam buvo suruošta graži "party" atžymėjimui jų 20 metų sukatųvių šeimyninio gyvenimo. Taipgi linki jiems ir vietos sandariečiai ilgo ir laimingo gyvenimo jų ateityje.

—Žinių Rinkėjas.


**DABAR PROGRESS Furniture Co.**
**Krautuvėje**
Galite Pirkti
PIANĄ AR RADIO
Pusdykiai

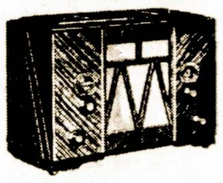

$20.00 NAUJOS MADOS MIDGET RADIOS po **$8.95**
NAUJI CROSLEY RADIOS 1935 MADOS po **$19.50**
NAUJI PHILCO RADIOS 1935 MADOS po **$20.00**
NAJI ZENITH RADIOS 1935 MADOS po **$39.50**

GERI VARTOTI PIANAI po **$18.50**
GROJIKLIAI PIANAI po **$29.50**

Labai platus pasirinkimas visokių kitokių įrengtų gražiuose naujuose akbinetuose. **Pirkite dabar ir taupykite iš didžiausių vertybių krautuvėse.**

**PROGRESS FURNITURE Co**
**3222-26 So. Halsted St**
J. Kaledinskas, Vedėjas.

**Šis stakas apribotas ir greitai parsiduoda, matykite tuojaus.** Duodame gražius radio programus kas nedėlią, 11-tą v. prieš piet iš stoties WGES., 1360 kilocycles.



**Į LIETUVĄ**
Tik vieną kartą persėst — Kopenhagoj

**Nuolatiniai išplaukimai**
**Patogi kelionė**

**KALĖDŲ EKSKURSIJA**
**S. S. Frederik VIII**
**iš New York gruodžio 8 d**
Ekskursija vadovauja
**K. Falk Rasmussen**

**Didelis Nupiginimas**
**Ant specialių "Roundtrip" Ekskursinių Laivakorčių**

Kainaraščių ir laivų išplaukimo tvarkraščius galima gaut pas visus autorizuotus agentus arba

**SCANDINAVIAN**
**American Line**
**130 N. LaSalle St., Chicago.**



**ASMENINIAI VADOVAUJAMA**
**KALĖDINĖ EKSKURIJA**

*SVARBU*

**NUPIGINTOS LAIVAKORTĖS Į ABI PUSI**

Aprubežiuotam buvimui **Europoje**

Atsiklauskit savo agento

Išplauks iš New Yorko Populiariais Ekspresiniais Garlaiviais

**NEW YORK**
**GRUODŽIO 13 D.**

Patogus geležinkeliais susisiekimas iš Hamburgo

**BREMEN**
**GRUODŽIO 16 D.**

**Ekskursiniai traukiniai prie pat laivo BREMEN Bremerhavene užtikrina patogią kelionę į Kauną.**

Informacijų klauskite pas vietinius agentus arba

**HAMBURGH - AMERICAN LINE**
**NORTH GERMAN LLOYD**
**130 West Randolph St., Chicago, Illinois**

# Amerikos Lietuviu Gyvenimas

## RACINE, WIS.

Puikus Sandaros Jubilėjinis vakaras

Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros 35 kuopa jaučiasi laiminga ir džiaugsmo kupina ruošia jubilėjinį, 20 metų Sandaros sukatuvių vakarą su programu ir šokiais, kuris įvyks lapkričio 11 d., 6:00 val. vakare, Sakalų salėj, 1625 Racine St. Programas susidės sekantis: Vieno akto juokai "Aš Numiriau". Koncertinę programo dalį išpildys merginų vietinis choras ir iš Chicagos Jaunoji Birutė. Po programo tęsis šokiai prie Royalistų Egiptiečių orchestro. Svečiams turėsime gėrimų ir užkandžių. Įžanga prieinama — vos tik 25c. ypatai.

Kviečiami visi vietiniai ir iš apielinkių miestų lietuviai skaitlingai suvažiuoti į tą įdomų ir linksmą vakarą, drauge pasilinksminti 20 metų sukaktuvėmis, nes Sandara yra organizacija, kuri skelbia lietuviuose tėvynės meilę, susipratimą, kaupia lietuvius į vienybę, atlieka kulturinius ir partijinius darbus. Kuris mūs tautos žmogus jaučiasi savyje lietuviu, tas būna geru sandariečiu. Ir šios jubilėjinės sukaktuvės lygiai svarbios visiems Lietuvos tėvynės sūnams ir dukroms, ar kuris yra Sandaros nariu ar ne, nes Sandara veikia del labo visų lietuvių ir visos tautos. Todėl pareiga visų susipratusių lietuvių ateiti į šį vakarą, lapkričio 11 d. pagerbti sandariečius ir drauge pasilinksminti. Nepraleisk mielas tautieti šio vakaro; esi kviečiamas ir kaip ateisi, širdingai būsi priimtas ir su padėka išleistas.

—M. Kasparaitis.

## Pittsburgh, Pa.

**Kas dalyvaus Sandaros Jubilėjiniam koncerte, kuris įvyksta L. M. D. svetainėj, lapkričio-November 18 d., 1934 metais.**

Šiame koncerte dalyvauja sekanti dainininkai-artistai: p-lės Zalenauskaitės, p-lė Paulekiutė, p-lės Plukiutės ir p-nia Grinienė — solistės; p-lė Marčiukoniutė, smuikininkė; J. Blumbergis, akordinistas; p-lės Rajauskaitės su įvairiais instrumentais ir p-lė Kuziniutė, tai vietinės. Iš Clevelando — p-lė Adelaide Miliauskiutė ir p. J. Jarus su žmona. Taipgi teko išgirsti, kad ir daugiau kai kas rengiasi, tik kol kas dar mums nėra žinoma, nes norima padaryti "surprise". Taipgi dalyvaus iš Youngstown, Ohio p-lė R. Lukosevičiutė, youngstoniečių žvaigždė-solistė.

Taigi bus vienas iš gražiausių, puikiausių, linksmiausių ir įdomiausių vakarų, koki kada yra nors buvę. Priek to, bus ir užkandžių ir apsisukti bus galima. To dėl visi yra kviečiami koskaitlingiausiai atsilankyti, nes įžanyra pritaikyta prie depresijos laikų — vos tik 35c. ypatai.

**Įspudžiai iš tautininkų suvažiavimo.**

Kada Clevelando veikėjai sumonė sušaukti vidurinės srovės veikėjų konferenciją arba pasitarimą, tai ir pittsburgiečiai pilnai tam pritarė. ALT. Sandaros posėdy tapo išrinkta šie atstovai: P. Pivarunas, F. Pikšris, F. Radziukinas, J. Virbickas ir p. Zambliauskienė. F. Pikšris su artistu J. Blumbergiu išvažiavo subatoje, spalio 13 d. P-nia Zambliauskienė atsisakė važiuot, iš priežasties tam tikrų aplinkybių, tai likom mes trys. Sutarėm važiuot su P. Pivaruno mašina, Franklin, kaipo geriausia mašina. Na, ir nedėlios rytą apie 5 val. apleidom Pittsburgh ą, nes šaukiamas suvažiavimas 9 val. ryte, tai bus dar laiko ir pusryčius pavalgyti Clevelande. Bet visai kitaip išėjo. P. Pivarunas, kad "Franklin" būt tikrai geras į kelionę, uždėjo naujus "breikius". O tas kaip tik ir sutrukdė. Viena, rytas gana šaltas, tai vietomis teko privažiuoti miglą, kad visai mažai kelias matyt, ir dar kas blogiausia, kad ta migla apšaldovo stiklai, kad turi sustot ir išlipęs nuskust ją, kad but nors kiek matyt kelias. Na, o tie nauji "breikai" kas kartas vis pradeda daugiau laikyt, taip kad motoras vos pavelka mašiną. Nors mes visi trys suprantam kas yra, bet nei vienas nenorim lysti po mašina paliuosuot, nes nei vienas neturim kitų drabužių, apart tų ką apsirengę dalyvaut konferencijoje.

Nutarėm važiuoti kiek galima prie pirmo garadžiaus, kad gauti žmogų, kurs paliuosuotų. Vieną radom jau atdarą Ohio valstijoj ir jau buvo 8-ta valanda. Sustojom, pasakėm kas do priežastis, na-gi pasirodo, kad ir tas žmogelis nenori lysti po mašina. Girdi, jus palaukit, tai aš pašauksiu mechaniką, kuris dar miega. Kito išėjimo nėra, turim laukti. Atsikėlęs atvyko ir mechanikas ir apžiurėjęs sako, kad reikia visus ratus nuimti. Bet mums užprotestavus, jis sutiko lyst po mašina ir paliuosuoti, nes jis nežinojo kiek mes galim važiuot, tai bijojo, kad mes nenuvažiuotum kitur. Čia išstovėjome virš valandos laiko, leidomės tolyn. Besiskubindami, užmiršom ir apie gazaliną, kurios, bevažiuojant pritruko ir mašina sustojo, o gazalino stoties niekur nematyt. Laimė, kad dar važiuodami žmonės pro šalį, mus vieną pavežė iki gazalino stoties, iš kur galėjome atsinešti gazalino. Viską susitvarkę, vėl leidomės Clevelando link. Laimė dar kad p. Pivarunui apie Clevelandą gerai žinomi keliai, tai nereikėjo klaidžioti.

Štai privažiavome ir svetainę, konferencija tik pradedama, nes jau 11 valanda ryto. Mes be pusryčių, sunervuoti kelionės nepasisekimu, sėdam tuoj prie stalo. "Dirvos" red. p. K. S. Karpius savo įžanginėj kalboj paduoda pavyzdingą prilyginimą iš knygos (rodos Dr. J. Šliupo parašytos) apie legendą, kad Lietuvos didieji kunigaikščiai nėra mirę, tik taip sau ilsis. Ir kada lietuvių tauta bus tiek prispausta, kad daugiau pakęst negalės, tai tegu kreipiasi prie Lietuvos buvusių didvyrių, jie ateis į pagalba ir apgins lietuvius. Sako, tokis momentas buvo tai 1918 metais, kada Lietuva buvo nualinta rusų ir vokiečių armijų. Tada lietuviai atsišaukė savo didvyrius ir jų dvasios upu pasiskelbė nepriklausoma valstybė. Todėl šis prilyginimas, jis sako, tinka ir mums amerikiečiams. Jei ta valanda dar neatėjo, kad gręsia mums išnykimas čia Amerikoj, tai peškimės už tuščią ir toliau. O jeigu jau laikas, tai paduokime ranką vienas kitam ir dirbkim mūs išeivijos kulturinį darbą, kad išto nauda butų visai lietuvių tautai.

Po jo kalbėjo didesnių kolonijų atstovai ir visi išsireiškė, kad pjovynių jau pakanka, ir laikas tvertis rimto kulturinio darbo kol dar nevėlu. Nes mums tarpe savęs už tuščią besivaidinant, Lietuvos priešai "patriotais tapo", kurie yra nekartą pareiškę, kad jų ten tėvynė, kur jie gauna kąsnį duonos. Tai musų broliai socialistai, kurie pasivadino save "pažangiečiais", nes tikro savo vardo drovisi, kaip lygiai ir komunistai, kurie save vadina "progresyviais", bando kenkti kiekvienam tautiniam darbui, jeigu jie iš to neturi sau ypatiškos ar partinės naudos. Pavyzdžiui, kad ir antras skridimas į Lietuvą. Kaip tik buvo pradėta organizuoti, nekurie pastebėjo, kad yra didelis darbas ir visų lietuvių remtinas, bet nesutartinai pradėtas. Tuomet jie tuos apšaukė Lietuvos priešais ir kitokiais vardais. Jie šaukė per savo laikraščius, kad tik nukreipus lietuvių visuomenės akis. Jie patriotais pasidarė tik tada, kai pamatė, kad yra proga gauti dolerių. O kurie bandė žodį išsitarti, nors ir dirbo per virš 20 metų tautinį darbą — jie buvo apšaukti išgamomis. Bet teisybė visada viršų ima. Štai paaiškėjo, kad skridimo komitetas žinojo, jog skridimas šiais metais neįvyks, o "Naujienos" pradėjo rinkti pasveikinimus p. Vaitkui, pradedant nuo dolerio ir aukščiau.

Todėl mes tai matydami, vidurinės srovės veikėjai turim stot į vienybę ir dirbt sutartinai.

Taipgi šiame suvažiavime tapa išnešta ir keletas atatinkamų rezoliucijų įvairiais klausimais.

Lygiai 2 val. aplankėm Clevelando Lietuvių Kulturos Daželį. Darželis kaip kad mūs vadinamam County parke būtų padalinta sklypais ir visiems pavesta savaip apsitaisyti. Taigi Clevelandiečiai dar turės daug padirbėti, kol bus Darželis, nes dabar dar tik daržas, dar nėra nieko apart Dr. J. Basanavičiaus paminklo. Bet gana graži vieta, prie gero kelio ir į kalnelį taip, kad keliu važiuojant visas darželis bus matyt, kada bus Gedimino stulpai pastatyti, kaip planuojama.

Vakare buvo Vilniaus užgrobimo paminėjimas. Tur but tik clevelandiečiams teko tokia laimė turėti tokį turtingą programą, nes kaip artistų, taip ir kalbėtojų buvo iš visos Amerikos.

Po programo buvo šokiai. Teko pastebėti, kad clevelandiečiai smarkiau šoka, labiau skubina, netik polkas, bet ir amerikoniškus šokius. Kadangi po šokių jau buvo vėlu, tai pakvietus pp. Praškevičiams, nuėjom pas juos pernakvot mudu su p. Pivarunu, o p. Radziukinas kitur nakvojo. Rytą pavalgę skanius pusryčius p- Praškevičienės pagamintus, leidomės ieškot p. Radziukino. Beja, dar sustojom pas gerą tautietį p. Brazauską pažiurėt, kaip jam biznis sekasi tokioj didelėj grosernėj, kuris gana maloniai priėmė.

Pasigavę F. Radzių, leidomės į savo Pittsburghą ir laimingai pasiekėm namus.

—Juozas Virbickas.

## NEW YORK, N. Y.

**Įvairios žinios iš musų apylinkės**

Spalio 22 d. B. Altman, vienoje pirmaeilių krautuvių buvo atidaryta lietuvių, bendrai su Estais, rankdarbių paroda, su maža programa. Kalbėjo Estijos atstovas ir Lietuvos Gen. Konsulas P. Žadeikis.

Paroda susideda iš nemažo kiekio įvairių moteriškų išdirbinių, audinių, mezginių, juostų, kaklaraiščių, žiurkštų, rankšluosčių, skorterčių, staldengssčių, ir tt. Mažai matosi didesnių audinių, lininių paklodžių ir abelnai audeklo ritinių. Daugiausiai smulkių rankos išdirbinių, įvairių kepuraičių, čepčių, lėlių ir tt.

Yra ir medžio drožinių, typiškų kaimiečių stovylukų, moterų ir vyrų, riebių ir lėsų, sulinkusių į pečius, susitraukusių ir jaunų krutines atstačiusių, galvas iškėlusių. Senovės būdo kraičiui krauti skrynių ir kuparų, įdomių galvų riešutų truškinimui, ratelių, stakliių, gražiai pastatyta Rimšos "Vargo Mokykla", kanklės ir šiaip daug įvairių smulkių, gražių, labai artistiškai išdrožinėtų daiktelių, sumaniai išdėstyta krautuvės administracijos.

Bet ir šiame skyriuje begalo daug truksta, rankų išdirbinių. Kiek aš pamenu, Lietuvoje mano gimtiniam krašte zanavykijoj, kaimuose būdavo išdrožiama įvairių, įdomių lazdų, kriukių, su žalčio galvomis, arklių sprandais, gumbinių, įvairių muzikalių, originalių birbynių, švilpynių, ragučių, bubnelių, šaudyklių. Žinome, kad Lietuva šalis vargų, gamindavo sau ir įvairius naminius indus, geldas, lovius, užraktams sklendžių, pagražinimams karnizų; to viso parodoj nesimato. Nėra taipgi ir garsiųjų Lietuvos originalių kryžių, kurių Lietuvoje netruksta; galima rasti veik ant kiekvieno skerskelio. Kodėl pasauliui neparodyti tikros mūsų istorijos, duoti save pažiinti tokiais, kokiais mes ištikrųjų esame.

Kiek teko sužinoti, tai paroda tęsis porą savaičių. New Yorko ir apielinkės lietuvius atstovauti yra pakviesti, p. V. Jankauskas, iš Jersey City, N. J. ir Dr. B. K. Vencaus žmona, p. V. Vencienė, iš Jamaica, L. I. N. Y. Nuolatinė parodoje darbuotoja p. Kulbokienė-Viziutė.

Spalio 24 d. buvo specialis, didelis susirinkimas, naujai besiorganizuojančios moterų draugijos. Diskusuota draugijos pagrindai, prieita prie to, kad praeitame susirinkime pakeistas draugijos vardas nuo "Pasaulis be vyrų" į "Aušros žvaigždė", negalimas naudoti, delto, kad gali daryti kliudymų Amerikos moterų organizacija Morning Star, kuri yra išsiplatinusi po visą Ameriką. Delto dabar moterų ši organizacija laikinai paliko be vardo.

Kaip tik tą patį vakarą įvyko reguliaris, bet skaitlingas ir "V." direktorių susirinkimas. Moterys, kurios savo susirinkimą baigusios, atidarė čemadanus, iškraustė savo automobilių "rumble" sėdynes, susinešė į svetainę kuri ką turėjo prisiruošusios, prie apkrautų įvairia manta stalų, pakvietė ir vyrus pas save dalyvauti. Tuomet abudu susirinkimai susivienijo; pasaulis paliko taip kaip ir buvęs. Kad ir nakties metu, tarp 12 ir 2 val., "aušros žvaigždė" nušvietė, kaip vyrų taip ir moterų veidus.

P-nia Garšvienė, moterų draugijos pirmininkė pakvietė keletą nedrąsių vyrų pakalbėti. Visi kalbėtojai neiškentė patiekti moterims savo patarimų; linkėjo geriausios kloties moterims ir rimto labdarybėje ir kulturoje bei politikoje darbo.

Spalio 26 d. buvo susirinkimas "Amerikos Lietuvių Tautininkų Centro". Buvo išduotas raportas komisijos rengimo gėdulos dienos, spalio 9 d. Iš raporto paaiškėjo, kad ALTC. paimta iniciatyva, bendrai visiems susibūrus minėti Vilniaus užgrobimo per lenkus, pilnai nusisekė.

Antras raportas buvo išklausytas ALTC. sekretoriaus p. J. Segio iš buvusios Clevelande tautininkų konferencijos. Iš raporto pasirodė, kad tokis Amerikos Lietuvių Tautininkų Centras nereikalingas. Ką ši konferencija pripažino — Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros ir Amerikos Lietuvių Sąjungos centrai diriguos visiems Amerikos lietuviams tautininkams.

Išklausius raporto, buvo nutarta palaukti dar porą savaičių, kol spaudoje pasirodys konferencijos protokolas ir rezoliucijos, ir abelnai, tos buvusios konferencijos darbai, kad šis centras galėtų pakeisti savo darbo planus. Buvo numatoma, pageidavimas išgirsti iš virš minėtų organizacijų centrų nuomonės, ar ištiesų tų organizacijų centrai prisiims ant savęs tuos nutarimus pildyti, kuomet konferencija buvo šaukta tik liuosų veikėjų, o ne organizacijų centrų. Neorganizuotos minios tarimų organizacijos gali nepriimti ir nepildyti.

Spalio 28 d. apsivedė radio stoties vedėjas, p. Matusevičius su p-le M. Pociute. Jungtuvės buvo kun. R. Pakalnio parapijoj, 5 v. po pietų. Giminės ir svečiai buvo sukviesti į Paradyse svetainę. Po visų ceremonijų jaunavedžiai iškeliavo medaus mėnesiui.

**A. B. Strimaitis.**

— Lietuvos, Latvijos ir Estijos užsienių reikalų ministeriai per Tautų čąjungos posėdžius Ženevoje, susitarė sušaukti savo pirmąją konferenciją lapkričio mėn. Estijos sostinėje Taline. Tai bus pirmoji Pabaltijo valstybių užsienių reikalų ministerių konferencija pasirašius Pabaltijo paktą.


**$1.00 - Sandaros Jubilėjinė Dovana - $1.00**

Užsirašančiam laikrašti "Sandarą" ant metų, šis kuponas skaitomas VIENO DOLERIO VERTĖS. Užsirašymo laikas nuo Rugpiučio-August 1-mos dienos iki Lapkričio-November, 1934. " Sandaros" kaina $2.00 metams. Atsiųsk Sandaros Administracijai šį kuponą pridėjęs tik vieną dolerį ir gausi laikrašti "Sandarą" čieliems metams. Šis kuponas geras tik iki Lapkričio 1-mai, 1934 metais.

Vardas-pavardė .....

Numeris ir gatvė .....

Miestas, valstija .....

SANDARA — 814 W. 33rd St., Chicago, Ill.



**RIMBAS**

MĖNESINIS KRITIKOS IR SATYROS ŽURNALAS

Jis visiems lygiai kerta. Jame rasi daug linksmų ir juokingų raštų ir dainų. Prenumerata metams $1.00. Pavienis numeris 10c. Prisiųsk 10 centų, gausi vieną numerį pamatymui.

**"RIMBAS"**

131 Grand Street Brooklyn, N. Y.



**Ar jųs norit--**

Kad pašalpa butų duodama pavargėliams

Kad bankuose jusų pinigai daugiau nebeprapultų

Kad gautumet paskolų savo namams

Kad visi darbai butų duodami bedarbiams

Kad butų panaikintas vaikų darbas

Kad butų numažintos taksos

Kad valdžia mažiau kainuotų

Kad nebesugrįžtų baisųs Hooverio laikai, o ateitų visiems gerovė,

tai balsuokite už pilną demokratų partijos Sąrašą

rinkimuose lapkričio 6 dieną

Balsuokite už visus demokratų partijos teisėjus ant mažojo baloto.

Balsuokite "YES" už $30,000,000 paskolą bedarbių šelpimui, nes tie pinigai bus tada paimti iš gasolino taksų ir nereikės daugiau taksų uždėti ant nuosavybių.

# Chicagoje

### SANDARIEČIŲ DRAUGIŠKAS VAKARĖLIS BUVO GRAŽUS.

**Susirinko gražus burelis draugų ir visi praleido linksmai laiką.**

Pereitam šeštadieny Sandaros svet. įvyko sandariečių draugiškas vakarėlis, į kurį susirinko nemažai sandariečių ir jų draugų ir visi gražiai leido laiką veik iki pirmai valandai ryto. Muzikantai buvo geri ir netinginiai. Taigi, kaip jaunieji, taip ir suaugusieji smagiai pasišoko, pasidainavo, pasišnekučiavo ir atėjus 1-mai valandai visi išsiskyrstė, klausinėdami, kuomet bus kitas panašus vakarėlis.

Prie šio vakarėlio surengimo daugiausiai prisidėjo ponas J. Aleksa; jis parūpino muzikantus ir davė duonukės prie silkių. Taipgi jis sukvietė nemažą burį savo artimų draugų, kas gero kai padidino skaičių dalyvių..

Taigi, jei jau buvusieji klausinėjo "kada bus kitas toks vakarėlis", tai manau, jog yra geras paakstinimas sandariečiams rengtis prie sekančio vakarėlio, kuris žada būti už sąvaitės kitos. Na, ir kurie neturėjote progos dalyvauti praeitame vakarėlyje, tėmykit "Sandarą", o mes pranešime apie kitą "šurumburum", trumpoje ateityje.

### P-NŲ VAIŠVILŲ SUNUI SUTEIKTAS POVILO VARDAS

Gerų sandariečių šeimyna, Agota ir Jonas Vaišvilai rengiasi suteikti savo antram sūnui vardą — Povilas. Pirmutinis jų sūnus — Jonas jau gerokai paaugėjęs ir rengiasi greitai tapti tikru sandariečiu.

Tai matot, neseniai buvęs nekaltas bernelis p. Vaišvila dabar jau gražios šeimynos galva. Patartumem ir kitiem pasekti jo pavyzdį. —Draugas.

### KAS VAŽIUOJA Į WIS. LIETUVIŲ METINĘ IŠKILMĘ, LAPKRIČIO-NOV. 11 DIENĄ.

**Užsiregistruokit Sandaroj ir keliaukit gražiam būry**

Iš Racine, Wis. atsiųstas pakvietimas dalyvauti vietinių sandariečių koncerte ir pokily, kuris įvyks sekmadieny, lapkričio-Nov. 11 dieną.

Kadangi nemažas būrys chicagiečių rengiasi į tas iškilmes, tai būtų gerai, kad turintieji automobilius sustotų sekmadienio ryte, lapkričio 11 dieną prie Sandaros ofiso ir paimtų vieną kitą ekstra pasažierių ir sykiu visi keliautų. —X.

### DR. V. B. MILAS'O PASIDAUGINO ŠEIMA

Dr. V. B. Milas-Milasevičiaus žmona apdovanojo savo mylimą vyrą sūneliu.

Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija pasveikino Dr. V. B. Milas ir pasiuntė dailų rožių bukietą jo mylimai žmonai.

Vietos plačiai žinomas gydytojas, Dr. J. J. Kovarskas, Šv. Kryžiaus ligoninėj priėmė naujai gimusį pp. Milas'ų sūnelį.

Kaip motina, taip ir kudikis randasi geroj sveikatoj. Dr. V. B. Milas jaučiasi labai laimingų susilaukęs savo įpėdinio. Aš nuo savęs linkiu poniai Milas greitai pasveikti ir sūnukui laimingai augti ir sekti tėvo keliais—buti geru ir pavyzdingu lietuviu. —Budėtojas.

### ŠIANDIEN PALAIDOJO MARIJONĄ OLŠAUSKIENĘ

Pereitą trečiadienį apie 5:30 val. po pietų staiga mirė Marijona Olšauskienė, žmona plačiai žinomo Antano Olšausko. Jos mirtis buvo labai staigi ir niekam netikėta. Ji tapo rasta negyva tarpdury. Ar ji ėjo iš namų, ar į namus, niekas nežino. Bet, matyt, jai pasidarė slabna ir ji atsisėdo ant laiptų pailsėti ir užmigo amžinu miegu.

Reiškiame p. A. Olšauskui ir giminėms gilios užuojautos. —Draugas.

### JAUNOSIOS BIRUTĖS VAKARĖLIS.

Ateinančią subatą, lapkričio Nov. 10 dieną, Sandaros svet., 814 W. 33rd St. Jaunoji Birutė rengia puikų vakarėlį. Ji visiems gerai žinoma kaipo muzikališka draugija, visuomet, kur Jaunoji Birutė būna pakviesta, ar su dainomis, ar šokiais, niekados neatsisako dalyvauti, tai kaipo tokią, visuomenės užsitarnavusią paromos, mes, gerbiamieji ir gerbiamosios, turėtume paremti savo atsilankymu. Bus išpildytas programas pačių birutiečių pajėgomis .Šokiam muzikantai paimti vieni iš geriausių. Įžanga tik 25 centai. Kviečia visus skaitlingai atsilankyti. —Komisija.

### LIETUVIAI — PAVYZDINGI DUONKEPIAI

Vienas iš tokių yra ir p. P. Jarutis, kuris užlaiko Mid-West Bakery, ir kuris aptarnauja — Whiting, Harbor, East Chicago ir Gary, Ind. Jis kepa pirmos rūšies baltą ir juodą duoną ir visokius kėksus, kaip tai vestuvių, sukaktuvių ir kitokius.

P-nas P. Jarutis yra pusbrolis musų gero draugo, pavyzdingo biznierio, duonkepio pono D. Pivaruno, kuris daro pavyzdingą biznį Chicagoje ir yra vienas iš seniausių šios rūšies biznierių Chicagos mieste. —F. B.

### Kas išeina su mergina į parką, turi ją tuojau vesti.

Juaraz. — Meksika. Šio miesto galva išleido įsakymą, kad jaunos porelės surastos parkuose po 10 val. vakare turi apsivesti. Policijai paliepta nuvesti tuos jaunuolius į registracijos biurą ir sutuokti.

Po išleidimo šio parėdymo visi Juarez miesto parkai tapo apleisti ir tušti.

**Garsinkitės "SANDAROJE"**

# ŠIS BEI TAS

**A. Brijunas**

### Pasiaiškinu

Pereitos "Sandaros" laidoj ne buvimo mano minčių raiškos — pateisinu savo šeimos susirgimu, kas ir mažai kam reiškiant, visgi mane sutrukdė. Kaip ten nebūtų, vienok esu ir busiu sandariečių, todėl ir tam tikslui ir toliau dirbsiu. Bendrų pajėgų darbas kur kas vaisingesnis.

### Oi, tos bylos, bylos!

Mažai džiaugsmo teikia lygsvariai protaujančiam žmogui "Margučio" — Vanagaičio laimėjimas teisme "ką-nors" nuo "Naujienų" — Grigaičio. Advokatai ir svetimtaučiai pasipelnė, taip. Bet čia lietuviškos teisėtumo ir tolerencijos kulturos visai nesimato. Gi kitų tautų megdžiojimas panašuose pažvalgų kivirčiuose dar neįrodo tų tautų taip jau "aukštą" kulturą.

### Savas pas savą

Jeigu kokis obalsis yra iš visų pusių tinkamas ir remtinas, tas savas pas savą — tikrai būtinas ir išmintingas. Žinoma, kaip kurie iš "savųjų" savo elgėsiu ir godumu atšaldina tautiečių upą juos remti. Bet tai būna išimtini nuotykiai, kurių nepaisymas turi būti visų lietuvių mintyje.

### Klerikališkos išvados

"Draugas" bando kalbėti visų lietuvių vardu jausdamasis esąs didžiumos lietuvių organas. Nesvarbu, kiek daug kartų daugelis kas yra nurodęs "Draugo" nuodėmes ir klaidas, vienok sufanatikėjusių jo redaktorių širdys neįveikiamos. Mat ir jų internacionalo galva yra bent per juos priskaitomas prie neklaidingųjų.

Visgi šimto tūkstančių gyvenančių lietuvių Chicagoje, kurių vos dešimts tūkstančių telanko bažnyčią, aiškiai įrodo klerikalizmo smukimą ir jo liūdną ateitį.

### Kaip burnojasi "šventieji"

Kiekviename klerikalų laikraščių num. skaitome pavadinimus visų ne Romai tarnaujančių kunigų "bambizais", "nezaležninkais" ir jų bažnyčias — "kir kužėmis". Ir dar daugybę kitų pajuokenčių perlų vartoja romiškieji klerikalai. Jie nepajėgia suprasti, kad burnojimas savo biznio neišgelbės, o tik daugiau "bedievių" išauklės. Praeitis tie sia kelią ateičiai.

### VILNIAUS VADAVIMO AKCIJOS KOMITETAMS

Šių metų "Spalio 9 diena" jau čia pat. Jau keturiolikti metai, kaip lietuviškas Vilniaus kraštas kenčia lenkų jungą. Pilsudskis, laužydamas Suvalkų Sutartį ir pagrobdamas Vilnių gen. L. Želigovskio durtuvais, pasakęs: "Wilno moje" (Vilnius mano). Pirmiau ir ypač šią vasarą paaiškėjo, kad ponas Pilsudskis užgrobė Vilnių tam, kad jį išmainyti į Lietuvos uniją su Lenkija.

Paaiškėjo ir kitas faktas, kad visas pasaulis žino Vilnių esant Lietuvos tikraja sostine ir todėl niekas Vilniaus rimtai neketina lenkams pripažinti, net ir didžiosios valstybės, kurios 1923 metais pasirašė "garsųjį" Ambasadorių Konferencijos nutarimą Lenkijos sienų klausimu, dabar Lenkijai nurodinėja, kad ji privalo atitaisyti Lietuvai 1920 metais padarytą skriaudą; Prancūzija ir Rusija stipriai spaudžia Lenkiją dėtis prie Europos žiemių-rytų taikos sutarties pasirašymo. Bet Lenkija taikos netrokšta ir bevelija spekuliuoti pono Hitlerio sudrumstame Europos ore. Lenkija drįsta net kratytis prancūzų draugingumo ir dėtis Hitlerio pagelbininke tam, kad karo pagalba išplėsti savo ribas kaimynų sąskaiton.

Ir lenkai per Vilniaus radio neseniai vėl akiplėsiškai pareiškė, kad "Vilniaus Lietuvai negrąžins niekados". Taip, mes lietuviai labai gerai tai žinom, kad lenkai, litvino Pilsudskio valdomi, **geruoju** Vilniaus Lietuvai negrąžins, nes jų politiškas protas yra aptemęs nuo jiems įgimto imperializmo, unijos ir hitlerizmo. Bet politiško Europos gyvenimo apystovos gali lenkus **priversti** Vilnių Lietuvai grąžinti ir lietuviams yra privalu būti prisiruošusiems toikam momentui.

Todėl ir per šią ateinančią "9 spalio dieną", eidami iš vieno su Vilniui Vaduoti Sąjunga ir Vilniaus Geležiniu Fondu Kaune, visi mes lietuviai pasirodykime: tegul kiekvienas čia veikiantis Vilniaus Akcijos Komitetas pasirūpina sukviesti visą savo apylinkę į " 9 spalio dienos" minėjimą, — visi kas jau turi Vilniaus pasus privalo tam padirbėti, visi kas dar neturi — nusipirkime po Vilniaus pasą, sušelpkime vargstančius vilniečius ir pasakykime "proše panams", kad "dėl Vilniaus amžiais dės galvas lietuvis": Gedimino, Kęstučio, Vytauto ir Basanavičiaus Vilnius negali būti Pilsudskio, bet tik suvienytos Lietuvos sostinė. —Lietuvos Žmogus.

— Lietuvoje plečiantis sportui užpernai buvo įsteigti Kuno Kultūros Rūmai. Jų žinioje dabar yra visas Lietuvos sporto veikimas. Jau trumpas Rūmų gyvenimas daug yra davęs naudos Lietuvos sprotui. Šiais metais Lietuvos futbolininkai nepralaimėjo nei vienų tarptautinių rugtynių. Pribrendo reikalas ruošti sportui vadovauti ir kuno kulturai mokyklose dėstyti daugiau specialistų. Jie bus ruojiami tam tikruose aukštuosiuose Kūno Kulturos Kursuose, kurie šiomis dienomis Kaune buvo įsteigti ir iškilmingai atidaryti. Kursus lanko 54 žmonės, daugiausia vyrai, atsargos karininkai. Tsb.


Your Milk—From Cow to Doorstep

*Every Day—Rain or Shine—the Milkman Is on the Job.*

NO CITY in the world, perhaps, is so fortunate as Chicago in the high quality of the fresh pasteurized milk which is available to Chicagoland residents. The high standards set by both producers and distributors of this area are constantly upheld by testing and inspecting dairy farms, cattle, barns, tank cars, utensils, pasteurization plants, bottles, delivery vehicles, and the people employed in the milk industry. Everything possible to safeguard the health of the consumer is done.

The following account is a bird's-eye view of the processes by which fresh pasteurized milk is brought from the cow to your doorstep.

Reliable dealers get their milk only from farmers whose milk has been proven of high quality and whose farms are kept according to the standards set. The cows are tested for their health; the farmer must keep his stables clean, well lighted, and well ventilated; he must use sterilized utensils; he must have a milk house in which the milk is cooled. From the farm the milk is sent to the pasteurization plant in glass lined tanks on trucks or in well iced refrigerator cars.

As soon as the milk is received at the pasteurization plant it is subjected to a series of tests to determine the flavor, the butter fat content, etc. Following the tests the milk is pumped to glass lined tanks at the top of the plant, from whence it begins to flow downward, first through a filter, and then to the pasteurizer. Pasteurization is the process whereby milk is heated to a temperature of approximately 143 degrees F. and held there for about thirty minutes to keep the milk pure. The milk is then within fifteen minutes cooled to below 50 degrees F.

It then flows directly to the bottling machine where each bottle is mechanically filled and capped without being touched by human hands. Each bottle is treated to seven washings, emerging thoroughly sterilized and ready for the milk. After being filled and capped the bottles are placed in crates, given a final rinse, and placed in the delivery wagon.

Every day, rain or shine, warm or cold, your milkman places at your doorstep your bottle of fresh pasteurized milk, ready for the many and varied ways in which this most nearly perfect food may be served.

DIDYSIS KARAS! To karo baisybės ir amerikonų kariavimas su vokiečiais atvaizduota apysakoje

"DIEVE, PASIGAILĖK MUSŲ!"
(God, Have Mercy on Us!)

Amerikoje laimėjo 1-ją premiją. 400 pusl. su gražiais tvirtais apdarais. Už $1.25 (su persiuntimu $1.35) galima gauti:

"SANDARA"

814 West 33rd Street Chicago, Ill.



LIUDNOJE VALANDOJE PAŠAUKITE

PULLMAN 4151 — 10734 So. Michigan Ave.
REPUBLIC 3100 — 2506 West 63rd St.

**J. J. Bagdonas**

KUR TAUPUMAS REIKALINGAS, MES PALAIDOJAM

**už $95.**



**Puikiausius Radios Gražiausius Rakandus Už Prieinamiausias Kainas**

GALITE ĮSIGYTI

**"PEOPLES" RAKANDŲ Krautuvėse**

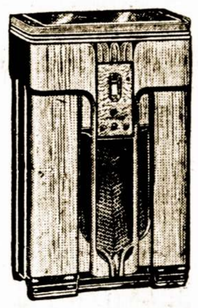

**1935 Metų Mados Radios**

Philco, Crosley, R. C. R. Victor, Zenith ir kitų. Didžiausias pasirinkimas už kainas

Nuo **$18.50** iki **$195.00**

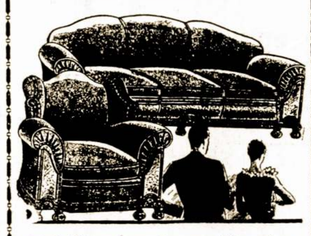

Tvirčiausius ir gražiausius Seklyčioms Setus
Dirbame savoje dirbtuvėje
Kainos negirdėtai mažos
Nuo **$38.00** iki **$195.00**

Imame senus radios ir rakandus į mainus ant naujų

**Lengvus Išmokejimai**

**PEOPLES FURNITURE** MANUFACTURING COMPANY

**Krautuvėse**

**2536-40 W. 63rd St.**
Corner Maplewood Ave.
Hemlock 8400

**4179-83 Archer Ave.**
Corner Richmond Street
Lafayette 3171
CHICAGO, ILL.



TEL. CALUMET 3277

**J. J. Hartmanavičius**

814 West 33rd St.

APDRADŽIA (Inšiurina) namus, biznius, rakandus, stiklus, automobilius ir visokį kitą turtą. Aprupina viską, kas paliečia apdraudą.

PADARO pirkimo, pardavimo, maino ir visokius kitus notarialius raštus.

PATARNAUJA prie pirkimo, pardavimo ir mainymo namų ir kitų nuosavybių.

PRIGELBSTI prie suradimo paskolų ant namų.
Trisdešimts metų patyrimo tuose reikaluose — užtikrina gerą patarnavimą.


## GRABORIAI


Phone Lafayette 3572

**J. Liulevicius**
Graborius ir Balsamuotojas
Patarnauju Chicagoj ir apielinkės miestukuose.
Didelė graži Koplyčia pagrabams dykai.
4092 Archer Avenue, Chicago



Tel Yards 1138

**Stanley P. Mažeika**

LIETUVIS GRABORIUS

Automobilius galima gauti visokiems reikalams.
3319 So. Lituanica Ave.
Buv. Auburn Ave., Chicago.


## ADVOKATAI


**JOSEPH J GRISH**
Lietuvis Advokatas
4631 So. Ashland Ave.
Tel. Boulevard 2800
Rez. 6515 So. Rockwell St.
Rel. Republic 9723

**OLIS ir VASALLE**
ADVOKATAI
134 No. La Salle St., Suite 1308.
Chicago, Illinois.
Vakarais tik Subatomis
3252 So. Halsted Street
Tel. Calumet 6945.



LIETUVIAI GYDYTOJAI
(Amerikos Liet. Daktarų Draugijos Nariai)

Tel. Republic 2266—Hemlock 8410
**Dr. K. Drangelis**
DENTISTAS
2403 West 63rd Street
Kampas 63-rd ir Western Ave.

Phone Canal 6122
**DR. S. BIEŽIS**
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2201 West 22nd Street
(Cor. Leavitt St.)
Val.: nuo 1 iki 3 ir nuo 7 iki 8 v. v.
Ned. ir Seredoms pagal sutartį.
Rez.: 6628 So. Richmond St.
Tel. Republic 7868.

**Dr. P. Z. Zalatoris**
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofiso valandos:
10:30 iki 12 val. rytais
1 iki 3 val. po pietų
6 iki 9 val. vakarais.
Sekmadieniais: 9 iki 12 val. rytais
Ofisas:
1821 So. Halsted Street
Telefonas Canal 0257
Rezidencija:
6600 So. Artesian Avenue
Telefonas Prospect 6659

**DR. STRIKOL'IS**
GYDYTOJAS ir CHIRURGAS
Ofisas: 4645 So. Ashland Avenue
Ofiso valandos:
Nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 val. vak.
Nedėliomis pagal sutartį.
Ofiso Tel: Boulevard 7820
Namų Tel: Prospect 1930

Phone Victory 2514
**Dr. A. J. Zimontas**
Seniausias Lietuvis
DENTISTAS
3252 South Halsted Street

Phone Grovehill 1595
Ofiso Valandos:
Nuo 9 iki 11 ryto; nuo 2 iki 4 p. p. ir nuo 7 iki 9 val. vakare.

**DR. A. L. YUŠKA**
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2422 West Marquette Road
Cor. 67th St. ir Artesian Ave.
CHICAGO, ILL.
Šeštadieny ir Trečiadieny po pietų pagal sutarima.

Phone 7942
**DR. C. Z. VEZEL'IS**
DENTISTAS
4645 So. Ashland Ave.
arti 47th Street
Valandos nuo 9 iki 8 vakare
Seredoj pagal sutartį.

LIETUVIAI GYDYTOJAI

Dieną ir naktį Telefonas:
Boulevard 5914.
**DR. S. NAIKELIS**
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos:
Nuo 2 iki 4 ir nuo 7 iki 8:30
Nedėliomis nuo 10 iki 12 dieną
Ofisas ir Rezidencija
3335 So. Halsted St.
Chicago, Ill.

**A. K. Rutkauskas, M. D.**
4442 South Western Avenue
Tel. Lafayette 4148

**Dr. Karl Nurkat**
Gydomos Akių Ligos.
Akiniai pritaikomi atsakančiai.
Valandos nuo 7 iki 8 vakare,
Išskiriant Antradienį ir Sekmadienį.
2201 W. 22nd St.---Cermak Rd.
Telefonas Canal 6122.

Ofiso Tel. Boulevard 5913
Rez. Tel. Victory 2343
**Dr. Bertash**
756 W. 35th Street
Cor. of 35th and Halsted Sts.
Ofiso valandos nuo 1-3; 6:30-8:30
Nedėldieniais pagal sutartį.

Tel. REPUBLIC 0098
**DR. A. J. MANIKAS**
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos:
Nuo 2 iki 5 val. diena ir
Nuo 7 iki 8 val. vak.
3008 West 59th Street